

Geldig scheiden

Uit het Nieuwe Testament blijkt dat men verschillend dacht over het in stand houden van een huwelijk. Als Jezus vasthoudt aan de onverbreekbaarheid ervan zeggen zijn leerlingen dat je dan beter niet kunt trouwen (Mt 18,10). Ook Lucas waarschuwt dat voor het Koninkrijk ook de huwelijkstrouw nodig is (Lc 16,18). Dat farizeeën Jezus zijn mening vragen is niet zo verwonderlijk. Er was een stroming die scheiding erg makkelijk bezag en een die wat terughoudend was.

In Mt en Mc staan twee soorten teksten daarover: slagzinnen, titel van een paragraaf en gesprekken. Slagzinnen nuanceren niet, in gesprekken kan dat wel. Mt 5 geeft een aantal slagzinnen na de Bergrede in de geest van 'U hebt gehoord dat ... maar ik zeg u ...'. Mt 19 en Mc 10 geven een (twist)gesprek tussen Jezus en farizeeën. Mt schrijft zo'n 30 jaar na Mc en verduidelijkt zijn tekst.

In Mt 19.3 vragen farizeeën hem: "Is het een man geoorloofd zijn vrouw te verstoten om een willekeurige reden?" Het antwoord van Jezus heel vrij vertaald is zo iets van 'Zijn jullie nou helemaal belatafeld? Huwelijk is een scheppingsprincipe; daardoor wordt de schepping voortgezet. (en niet alleen in het nieuwe leven maar ook in de uitbreiding van de Liefde ouders – kind vv. en God – kind vv. "Dus, wat God heeft verbonden moet de mens niet scheiden". Duidelijk. Maar wat was de vraag? "... om een willekeurige reden". Dan moet je minstens in gedachte houden dat een willekeurige reden niet opgaat maar dat er wel een niet-willekeurige reden kan zijn. Mt 5,32 geeft een uitzondering aan: "... behalve in geval van ontucht ..."

De farizeeën antwoorden hem: "Waarom heeft Mozes dan bevolen haar een scheidingsbrief te geven en te verstoten?" Het antwoord van Jezus in de gebruikelijke vertalingen is: "Omdat u hardleers/koppig/hard van hart bent heeft Mozes u toegestaan uw vrouw te verstoten ..." (o.a. Mt 19,8).

Als die vertaling juist is, accepteert/honoreert Mozes, 'de Wet', een misstand ! Hardleers/koppig/verstokt van hart betekent onwil. En dat verkoop je aan geen een oudtestamenticus, laat staan aan een serieuze Jood.

Voorts: die regel in de Wet bestond al voordat de farizeeën met hun vraag kwamen, gold dus voor iedere Jood, ook voor de goedwillende en het is niet zo waarschijnlijk dat Mozes voor ogen had dat de/een Jood zo verstokt zijn huwelijk begon. Ook niet dat de Jood zo telkens opnieuw kon trouwen, want hij is nu eenmaal koppig; een toestand.

Er klopt dus iets niet. Ik vrees dat die vertaling is ontstaan binnen het idee dat farizeeën en schriftgeleerden kampioenen van verstoktheid e.d. zijn (het lijkt er ook op dat Jezus typisch op de farizeeën doelt maar hij spreekt als ongehuwde). Evenwel, dat kampioenschap is niet ter zake maar die uitleg van Mozes' leer "om een willekeurige reden". Ik laat de grammaticale elementen nu even rusten en kijk gewoon naar de Griekse tekst van Mt 19,8. Als je die goed vertaalt staat er: "Omdat hij u toestond te scheiden pros tèn sklèrokarian heeft hij u opdracht gegeven ...". 'pros' betekent 'ten aanzien van', 'in geval van' dus wanneer zich dat voordoet mag de Jood scheiden; zo niet dan niet. Dan denk je in die context aan 'alleen in geval van ...'.

En nu dat 'sklèrokarian'. Het komt tweemaal voor in het nieuwe Testament, in Mt 19,8 (Mc 10,5) en Mc 16,14. Dit laatste speelt na de verrijzenis. Wij weten hoe het afliep met Jezus maar de leerlingen hadden een trauma: hun grote held sneefde als misdadiger en godloochenaar aan een kruis. Kon het erger? Hun oorspronkelijke geloofsvisie, vertrouwen, was geblokkeerd. Er was een verandering opgetreden en de een kon snel weer 'omschakelen', de ander zat vast: verstarring (van hart). Die betekenis klopt ook in Mt 19,8: als het hart verstard is geraakt, als er een verandering heeft plaats gevonden en onmacht verlamt. Als een goedwillende met die vraag bij Jezus was gekomen, zou Jezus dan 'verstoktheid' e.d. hanteren?

Hij voegt er meteen aan toe dat scheiding niet de Opzet van de Schepper is; het gaat dus om een uitzondering, de mens zal niet scheiden "om een willekeurige reden" maar alleen in geval van en met pijn in het hart, als het geen zin meer heeft, niet meer kan. Hij verandert de Wet niet, doet hij nooit; hij vult alleen die regel in zoals volgens hem Mozes die heeft bedoeld binnen de eenheid en liefde in het verlengde van wat de Schepper beoogt. Als de liefde tussen man en vrouw verdwenen is, de eenheid echt zoek is, kan de schepping daarbinnen niet worden voortgezet. Bij verstarring, vastgelopen zijn, is er geen sprake van onwil maar van onmacht. De onmacht scheidt, niet de mens.

Kerkelijk gesproken: als de liefde tussen man en vrouw verdwenen is, kan het sacrament niet meer functioneren. Dan is het helaas beter te stoppen; je kunt geen ijzer met handen breken. Erg genoeg maar wel reëel. Dat gaat natuurlijk niet zomaar; daar is een toetsing voor nodig omdat je je huwelijk voor de Kerk hebt gesloten.

Er zijn verklaringen voor die verkeerde vertaling. Op de site staat onder "Geldig ontbinden" een nadere verklaring en verantwoording. Onder "Natuurwet" wordt er uitgebreid op ingegaan.